ולא מתייבמת [אמר לך רב] אמינא לך אנא סוטה ודאי ואמרת לי את סוטה ספק ומ"ש סוטה ודאי (מ"ט) משום דכתיב בה טומאה סוטה ספק נמי טומאה כתיבא בה דתניא ר' יוסי בן כיפר אומר משום רבי אלעזר המחזיר גרושתו מן הנישואין אסורה מן האירוסין מותרת משום שנאמר אחרי אשר הוטמאה וחכ"א אחת זו ואחת זו אסורה אלא מה אני מקיים אחרי הוטמאה לרבות סוטה שנסתרה מאי נסתרה נבעלה ואמאי קרי ליה נסתרה לישנא מעליא נקט נבעלה טומאה בהדיא כתיב בה ונסתרה והיא נטמאה למיקם עלה בלאו ור' יוסי בן כיפר לאו בסוטה לית ליה [א] ואפי' זנאי נמי מאי טעמא הויה ואישות כתיב בה בעא מיניה רב יהודה מרב ששת המחזיר גרושתו משניסת ומת צרתה מהו אליבא דרבי יוסי בן כיפר לא תיבעי לך כיון דאמר ר' יוסי בן כיפר טומאה במחזיר גרושתו הוא דכתיבא צרתה כמותה ואי משום דכתיב בה תועבה היא היא תועבה ואין בניה תועבין הא צרתה תועבה כי תיבעי לך אליבא דרבנן אע"ג דאמור רבנן טומאה בסוטה הוא דכתיב אין מקרא יוצא מידי פשוטו או דלמא כיון דאיעקר איעקר איכא דאמרי אליבא דרבנן לא תיבעי לך כיון דאיתעקר איעקר כי תיבעי לך אליבא דרבי יוסי בן כיפר מאי אע"ג דאמר ר' יוסי בן כיפר טומאה במחזיר גרושתו הוא דכתיבא מיעט רחמנא היא תועבה ואין צרתה תועבה או דלמא היא תועבה ואין בניה תועבין הא צרתה תועבה א"ל תניתוה היתה אחת כשרה ואחת פסולה אם היה חולץ חולץ לפסולה ואם היה מייבם מייבם לכשרה מאי כשרה ומאי פסולה אילימא כשרה כשרה לעלמא פסולה פסולה לעלמא כיון דלדידיה חזיא מאי נפקא ליה מינה אלא לאו כשרה כשרה ליה פסולה פסולה ליה ומאי ניהו מחזיר גרושתו וקתני ואם היה מייבם מייבם לכשרה לא לעולם כשרה כשרה לעלמא פסולה פסולה לעלמא ודקאמרת כיון דלדידיה חזיא מאי נפקא ליה מינה משום דרב יוסף דאמר רב יוסף כאן שנה רבי לא ישפוך אדם מי בורו ואחרים צריכים להם ת"ש המחזיר גרושתו משנשאת היא וצרתה חולצת היא וצרתה ס"ד [אלא] אימא או היא או צרתה ולאו תרוצי קמתרצת לה תריץ הכי היא חולצת צרתה או חולצת או מתייבמת אמר רבי חייא בר אבא רבי יוחנן בעי המחזיר גרושתו משניסת צרתה מהו אמר ליה רבי אמי ותיבעי לך היא גופה לא קמיבעיא לי דאמרינן קל וחומר במותר לה אסורה באסור לה לא כל שכן כי קא מיבעיא לי צרתה מאי מי אלים ק"ו למידחי צרה או לא רב נחמן בר יצחק מתני הכי אמר ר' חייא בר אבא בעי ר' יוחנן המחזיר גרושתו משניסת מהו א"ל ר' אמי ותיבעי לך צרתה לא קמיבעיא לי דלא אלים קל וחומר למידחי צרה אלא כי קמיבעיא לי היא גופה מאי מי אלים קל וחומר במקום מצוה או לא

אמר

ולא מתייבמת. טעמא מפרש בפ"ק דסוטה (ה). [קתני מיהא] חולצת קשיא לרב: **מן הנשואין.** משניסת לאחר ומת או גירשה: **אסורה.** לחזור לראשון: **מן האירוסין.** שנתארסה לאחר ומת מותרת לחזור לראשון: **הוטמאה.** נבעלה: **אחת זו ואחת זו אסורה.** דכתיב (כ) והיתה לאיש אחר והויה היינו קידושין וכתיב (ל) לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה וגו': **ורבי יוסי.** דמוקי כולה קרא במחזיר גרושתו: **לאו בסוטה.** המזנה תחת בעלה לית ליה ואפילו פשיטא לן דזנאי: **מ"ע הויה ואישות כתיב בה.** באותה (ג) הנאסרה לבעלה יש בה הויה דכתיב והיתה לאיש אחר אישות דכתיב או כי ימות האיש האחרון לא יוכל בעלה הראשון משניסת לאחר על ידי קידושין ואישות וכגון דגירשה הראשון הוא דקאי קמא בלא יוכל אבל מזנה תחתיו לא: **צרתה מהו.** להתייבם צרתה כמותה וגמיר טומאה מעריות: **ואי משום דכתיב בה תועבה היא.** דמשמע מיעוטא היא ולא צרתה איכא למידרש מיעוטא אבניה דאין בנה הימנו פסולה לכהונה (ד): **היתה אחת כשרה.** מי שנפלו לפניו שתי יבמות מאח אחד ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה היתה אחת כשרה ואחת פסולה וכו': **כשרה לעלמא.** מיוחסת וכשרה לכהונה: **פסולה לעלמא.** כגון שהיתה גרושה או חלוצה מבעל אחר ופסולה לכהונה: **כיון דלדידיה חזיא.** דהוא ישראל: **מאי נפקא ליה מינה.** הי דליבעי לחלוץ ואי בעי לייבם הי דליבעי לייבם: **פסולה פסולה ליה.** וכשרה (ה) לעלמא לכל העולם ומאי ניהו כגון שהמחזיר אחיו גרושתו ולו אשה אחרת ומת דהוי הגרושה פסולה לזה שאינה ראויה לאחיו ואשמועינן דאע"ג דכתיב בה טומאה צרתה כשרה דכתיב היא תועבה דאי שאר חייבי לאוין כגון אלמנה לכ"ג וגרושה לכהן הדיוט מאי אתא לאשמועינן: **פסולה לעלמא.** לכהונה: **כאן שנה רבי.** במשנה זו דקתני חולץ לפסולה למדנו רבי לא ישפוך אדם מי בורו אע"פ שאין צריך להם ואחרים צריכים להם כגון הכא מכיון דיכול לחלוץ לפסולה ותפטר הכשרה לא יחלוץ לכשרה ויפסלנה לכהונה. והא דרב יוסף בפ' החולץ (לקמן מד.) עלה דהא משנה: **היא וצרתה ס"ד.** חליצה לתרוייהו למה לי: **צרתה מהו.** לייבום: **במותר לה.** (ו) בעלה זה שמת נאסרה תחלה כשנשאת לשני וחזר הראשון והחזירה באיסור ולאחר מת: **באסור לה.** כגון יבמה לא כ"ש: **מי אלים ק"ו.** הא ק"ו דאמרן במותר לה נאסרה:

א"ל

לרבות סוטה שנסתרה. וא"ת והיכי מפקי רבנן קרא מפשטיה דפשטיה דקרא במחזיר גרושתו כתיב וי"ל דלא מסתבר להו למיקרי טומאה לנישואי גרושה כיון דבעילתה היתר היא: **מאי** נסתרה נבעלה. וא"ת וכיון דלא כתיב לאו בסוטה ספק אמאי אמר בסוטה (דף ז.) °דאם בא עליה בעלה בדרך לוקה (ו) וי"ל דלאומרא עשה הכתוב ספק כודאי כדפרישית לעיל: **הויה** ואישו' כתיב בה. פי' בקונטרס דההוא ענינא במחזיר גרושתו כתיב ותימה דפשיטא דבמחזיר גרושתו איירי קרא ואפילו רבנן לא פליגי ונראה לרשב"א לפרש דהויה ואישות כתיב בה פירוש אוהוטמאה דכתיב לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה לשוב לקחתה להיות לו לאשה אחרי אשר הוטמאה אלמא במחזיר גרושתו איירי דאחרי אשר הוטמאה אלהיות לו לאשה קאי דבסוטה לא שייך הויה ואישות שהרי לא גירשה מעולם: **צרתה** מהו. היא גופה לא מיבעי ליה לר' יוסי בן כיפר ודאי פטורה מן החליצה ומן הייבום דטומאה כתיב בה כערוות ולרבנן נמי היא גופה פשיטא דחולצת ולא מתייבמת דאפי' אם תמצא לומר כיון דאיתעקר איתעקר אינה מתייבמת מק"ו דהשתא במותר לה נאסרה באסור לה לא כ"ש ואת"ל נמי דאין מקרא יוצא מידי פשוטו אין לפוטרה מן החליצה כיון דעיקר קרא לטומאה בסוטה כתיב ולא במחזיר גרושתו משום דלא מסתברא למיקרי טומאה נישואי גרושה כדפרישית לעיל וכן משמע לקמן דקאמר אלא או היא או צרתה חולצת ובעי למיפשט דלרבנן אין מקרא יוצא מידי פשוטו ואפילו הכי אין פוטרתה מחליצה כדפרישית אבל צרתה בעי לר' יוסי בן כיפר אם פטורה מן החליצה או אפילו מתייבמת ולרבנן בעי אי מתייבמת דפשיטא (ז) ליה דלא אלים קל וחומר למידחי צרה או חולצת ולא מתייבמת משום דאין מקרא יוצא מידי פשוטו: **אמר** ליה תניתוה. למיפשט בעיא קמייתא הוא דאתא דלאיכא דאמרי דפשיטא ליה לרבנן כיון דאיתעקר איתעקר איכא למימר דאתיא *כרבנן: **או** היא או צרתה. אע"ג דחליצה פסולה צריך לחזור [על כל האחין] (ט) היינו דוקא כגון חלץ לאחיות דלא נפטרו צרות וכן חלץ לבעלת הגט לא נפטרה צרה דהורע הזיקה וקלשה לה אבל בשאר דוכתי דאע"ג דאסורה להתייבם כיון שהזיקה *שלימה פוטרת: **לאו** תרוצי קא מתרצת לה תריץ הכי. תימה במאי מתרץ לה דאע"ג דבעי למימר או היא או צרתה שייך למיתני שפיר היא וצרתה כמו (י) חלץ ועשה בה מאמר ובפ' נערה בנדרים (דף סו:) דקתני אביה ובעלה מפירין נדריה איצטריך למתני סיפא הפר האב ולא הפר הבעל הפר הבעל ולא הפר האב אין מופר דלא תימא אביה ובעלה אביה או בעלה קאמר: **מי** אלים ק"ו למידחי לצרה. לאוסרה לייבום קא מיבעיא ליה דלפוטרה מן החליצה לא מהני קל וחומר אפילו להיא

עין משפט נר מצוה

מא א מיי' פי"א מהל' גירושין הל' יב סמג לאוין פב טוש"ע אה"ע סי' י סעיף א:
מב ב ג מיי' שם הל' יד סמג עשין מח:
מג ד מיי' פט"ו מהל' איסורי ביאה הלכה ג סמג לאוין קח:
מד ה מיי' פ"א מהלכות יבום הלכה י סמג עשין נא טוש"ע אה"ע סימן קסא סעיף ב:
מה ו מיי' שם פ"ו הלכה יג סמג שם טוש"ע אה"ע סימן קעד סעיף ב:

◆

תורה אור השלם

1. לֹא יוּכַל בַּעְלָהּ הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר שִׁלְּחָהּ לָשׁוּב לְקַחְתָּהּ לִהְיוֹת לוֹ לְאִשָּׁה אַחֲרֵי אֲשֶׁר הֻטַּמָּאָה כִּי תוֹעֵבָה הִוא לִפְנֵי יְיָ וְלֹא תַחֲטִיא אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ נַחֲלָה:
דברים כד ד

2. וְשָׁכַב אִישׁ אֹתָהּ שִׁכְבַת זֶרַע וְנֶעְלַם מֵעֵינֵי אִישָׁהּ וְנִסְתְּרָה וְהִיא נִטְמָאָה וְעֵד אֵין בָּהּ וְהִוא לֹא נִתְפָּשָׂה:
במדבר ה יג

◆

הגהות הגר"א

[א] גמ' ואפילו זנאי נמי. נ"ב גרסת הגאון אבל הכא על הגרושה ואפילו זנאי מותרת לבעלה מ"ע הויה כו'. הגהות מרדכי ועי' רי"ף (ועמ"ש רבינו באה"ע ר"ס י"ד):

◆

תום' חד מקמאי

והא דתנינן מה אני מקיים אשר הוטמאה לרבות סוטה שנסתרה מאי נסתרה נבעלה ולישנא מעליא נקט: **הגן** שתי יבמות הבאות מבית אחד היתה אחת כשרה וא' פסולה אם היה חולץ חולץ לפסולה ואם היה מיבם מיבם לכשרה לא מבעיא אם פסולה לו וכשרה לעלמא כגון מחזיר גרושתו משנשא' שמיבם לכשירה שהיא כשרה לו יחולץ לפסולה שהיא הגרושה שאסורה לו מקי"ו אם נאסרה במותר לה באסור לה מבעיא אלא אפילו שתיהן כשירות לו כגון שהוא ישראל והאחת גרושה שהיא פסולה לכהן חולץ לפסולה ולא לכשרה משום דרב יוסף דאמר כאן שנה ר' לא ישפוך אדם מי בורו ואחרים צריכים לו:

◆

מוסף רש"י

לישנא מעליא נקט. שמגונה ודרך נקיי הדעת לספר בלשון נקיה (פסחים ג.). **היא תועבה.** כלומר שעונש עבירה (קדושין בז.). **אין מקרא יוצא מידי פשוטו.** ואע"ג דדרשינן ליה לדרשה, מידי פשוטו מיהא לא נפיק לגמרי (לקמן כד.). **ואין צרתה תועבה.** ליאסר ליבום אלא מתייבמת (לקמן זו:). **היתה אחת כשרה.** לכהונה, **ואחת פסולה.** כגון שנתגרשה מאיש אחר (לקמן מד.). **אם היה חולץ.** אם בא יבם לחלוץ, חולץ לפסולה, ולא יפסול את הכשרה לכהונה, דלא ישפוך אדם מי בורו ואחרים צריכים להם, אע"ג דהוא אינו צריך להם (שם). שייך לעמוד הבא. **וכולן אם מתו או מיאנו.** שמתה בתו קודם לאחיו או מיאנה, והיכי משכחת לה מיאון בתו והרי הוא קיים, ואין מיאון אלא ביתומה, משכחת לה כגון שהשיאה האב לאחר ונתגרשה כשהיא קטנה ושוב אין לאביה רשות בה והלכה ונשאת לאחיו בעודה קטנה ויצאה במיאון, וכפי' ב"ש (לקמן קט.) קרי לה יתומה בחיי האב, ואם נתגרשה מאחיו או מיאנה באחיו וכו' וכשמת אחיו הרי היא כמו שאינה אשתו

מסורת הש"ס

א) לקמן מח., ב) כתובות יג. [ודף סה: כריתות יא:], פסחים ג. יומא עה. לקמן קג. גיטין עו: ס: כ"ח לא. סנהדרין נב. תמורה [ל.], ג) קידושין עז. [לקמן מד: נדה ע.], ד) [שבת סג. לקמן כד.], ה) לקמן מד., ו) לקמן יב. מד. נג., ז) [לקמן קט.], ח) רש"ל, ט) [סוטה ו.], י) [דף ה:], כ) [דברים כד], ל) [שם], מ) [ועי' תוס' סוטה כח. ד"ה מה ת"ל], נ) לקמן כו: נא:, ס) [לקמן נ: ועי' היטב שם ומצוה להסביר],

◆

גליון הש"ס

גמ' דאמרי' ק"ו כו'. עיין לקמן סד ע"ב תד"ה שייר פלוגי דכלה: תום' ד"ה מאי וכו' דאם בא וכו' לוקה. עיין לקמן סט ע"א תד"ה כי תסיה: ד"ה א"ל וכו' ברבנן. עי' לקמן לה ע"ב תד"ה כ"ש לא פליגי: ד"ה או היא וכו' שלימה פוטרת. עי' לקמן כי ע"ב תד"ה וחלילה פסולה:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' מיעט רחמנא היא היא תועבה: **(ב)** שם במותר לה בנאסרה כלאסור לה: **(ג)** רש"י ד"ה מ"ע הויה וכו' כאותה אשה הנאסרה: **(ד)** ד"ה ואי משום וכו' לכהונה הס"ד ואח"כ נ"ל ד"ה אין מקרא יוצא מידי פשוטו. דהא כתיב גבי מחזיר גרושתו וכיון דכתיב בה טומאה צרתה כמותה או דלמא כיון דאיעקר איעקר דכיון דדרשינן להאי אחרי אשר הוטמאה לסוטה איעקר ליה ממחזיר גרושתו ולא כתיב בה טומאה ולא הוי צרתה אסורה לייבם הס"ד: **(ה)** ד"ה פסולה וכו' וכשרה לכל העולם כנ"ל ותיבת לעלמא נמחק: **(ו)** ד"ה במותר לה כגון בעלה: **(ז)** תוס' ד"ה צרתה וכו' דפשיטא להו דלא אלים:

◆

מוסף רש"י (המשך)

ומתייבמת צרתה (לעיל ב: ועי"ש מוסף רש"י), **מיאנה בבעל.** קטנה שמיאנה בבעל מותרת לינשא לאביו דעקרתינהו לנשואין והויא כאנוסה ומפותה, אבל מת בעלה ומיאנה ביבם, אע"ג דנפקא בלא חליצה, אלמא נישואי קמאי עקרה, אפ"ה אסורה לאביו מפני מראית העין, דמשעת נפילה דאחיו נשואי קמאי למיפך קמי יבם ולאצריכה מיאון לגבי יבם נראית כלתו של חמיה (לקמן קז: וכעי"ז לקמן יג.). **הכא נמי.** כלת ערוה, משעת נפילה. שמזקקה הכא ליבם והוצרכה למיאן בו מחמת קידושי ראשון, נראים נישואים גמורים למיהוי אשת המת ולרתה צרת הבת, ואי שריא ליה אתי למישרי צרת הבת בעלמא (לקמן יג.) אע"ג דעקרה לנשואי קמאי, נראית צרתה כצרת בתו הואיל ולהכי נישואי אחיו כבתו למיחזי קמיה (לקמן קז:). **אשר תלד.** ואותה יבמה תהא ראויה לילד, פרט לאילונית (לקמן כד.). **מי שעליה זיקת יבם אחד.** כגון שלא נפלה אלא פעם אחת, או שכנסה שני ופקעה זיקה ראשונה וכשמתה אין כאן אלא זיקת ייבום של שני, או לא עשה בה מאמר ומת אין כאן אלא זיקת ייבום ראשון, ועכשיו יש כאן זיקת ייבום של שני יבמין, שיש עליה קצת זיקה מן הראשון, דכל זמן שלא נתייבמה לא פקע זיקתה מן השני ולרבנן אשת השני אסורה משום דידה (לקמן יח: וכעי"ז לקמן כא:) שבדין לא יצאת מזיקת יבומי המת הראשון, דאין יבמה יוצאה מזיקתה אלא בביאה, ונתוספה עליה זיקה מחמת מאמרו של שני (גיטין פב:). עד כאן שייך לעמוד הבא